PAPER DETAILS

TITLE: HEMSIRELIK YÜKSEKOKULU ÖGRENCILERINDE BENLIK SAYGISI VE ATILGANLIK DÜZEYI ARASINDAKI ILISKI

AUTHORS: Serpil YILMAZ,Mine EKINCI

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/29150

Atatürk Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 2, 2001

HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNDE BENLİK SAYGISI VE ATILGANLIK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ *

Serpil YILMAZ**

Mine EKİNCİ***

ÖZET

Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikte olan bu araştırma, 1999 yılı Ekim ayı içerisinde Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu 1., 2., 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeyi arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Veriler, öğrencilerin sosyo- demografik özelliklerini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket formu, Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği (BSÖ) ile Rathus Atılganlık Envanteri (RAE) kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdelik, t testi, korelasyon ve varyans analizi kullanılmıştır.

Öğrencilerin benlik saygısı puan ortalamasının 65. 65±16. 95 olduğu; atılganlık düzeyi ile aralarında pozitif doğrultuda bir ilişkinin bulunduğu saptanmıştır. ($r=0.632$, $p<0.01$). Benlik saygısı yükseldikçe, öğrencilerin atılganlık düzeyleride yükselmektedir. Benlik saygısının aile tipi, ebeveynlerde üveylik, ailede kronik hastalık ve kendisinde kronik hastalık olması gibi değişkenlerden etkilendiği belirlenmiştir ($p<0.05$).

İstatistiksel değerlendirme sonucu öğrencilerin genel olarak atılganlık düzeyinin yüksek (20. 90±25. 00) olduğu, %70. 92' sinin atılgan, %29.08' inin çekingen olduğu tespit edilmiştir. Yaşamının en büyük bölümünün geçtiği yer, derslerde söz alma, karşı cinsle arkadaşlık kurma, duygularını ifade etmede güçlük çekme ve aile tipinin atılganlık düzeyini etkilediği görülmüştür. Öğrencilerin ve ailelerinin aylık gelirleri ile atılganlık düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r_{Öğrenci\ geliri}=0.143$, $r_{Aile\ geliri}=0.178$, $p<0.01$).

Anahtar Kelimeler: *Benlik saygısı, atılganlık, hemşirelik öğrencileri*

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE SELF-ESTEEM AND THE ASSERTIVENESS OF THE HIGHER NURSERY COLLEGE

This research being of descriptive and searching relating nature was conducted in October 1999 to evaluate the relationship between the self-esteem level and the assertiveness level of the 1st, 2nd, 3rd, and 4th year students at Higher Nursery College at Atatürk University.

Data were collected by using a questionnaire prepared by the researcher to determine the socio-demographic characteristics of the students, Coppersmith Self-Esteem Inventory (SEI) and Rathus Assertiveness Schedule (RAS). Percentage, t Test, Correlation Analysis, and Variance Analysis were used in evaluating the data.

It was determined that 48.05 % of the 306 students included in the study were in the 19-20-year age group, and 56.53 % had 4 or more sisters and / or brothers. It was found that the self-esteem grade average of the students was 65.65±16.95 and that there was a positively relation between the self-esteem grade average and the assertiveness level ($r=0.632$, $p< 0.001$). The higher the self-esteem became, the higher the assertiveness level of the students was. It was determined that self-esteem was affected by variants such as family type, having step parents, chronic disease of the family, and chronic disease of the student ($p<0.05$).

It was determined as a result of the statistical evaluation that the assertiveness level of the students was generally high (20.90±25.00), that 70.92 % of them were assertive, and that 29.08 % were passive, The assertiveness level of the students was affected by the environment, where they spent most of their life, being active in the lessons, making friends with people from the opposite sex, having trouble in expressing their feelings, and their family type. It was also determined that there was a positively relation between the assertiveness level and the monthly income of the students and that of their families ($r_{student's\ income}=0.143$, $r_{family's\ income}=0.178$, $p< 0.01$).

Key Words: *Self-esteem, assertiveness, nursing students*

* Bu çalışma 2000 yılında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

** Atatürk Üniv. Erzincan Sağlık Yüksekokulu (Öğr.Gör.)

*** Atatürk Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu, Psikiyatri Hemş. Anabilim Dalı (Yrd.Doç.Dr.)

GİRİŞ

Bugün eğitimin başta gelen amaçlarından birisi, fertleri değişik koşullara uyabilecek, esnek ve kritik düşünebilecek yeteneklerle yetiştirmektir (Tokcan 1990). Başka bir anlatımla çocukların ve gençlerin öz güvenlerini arttırarak içinde yaşadıkları toplumda daha başarılı, üretken ve aranılan bireyler olmalarını sağlamaktır.

Çağımızın gerektirdiği insan genel ve mesleki eğitimin müşterek olarak meydana getirdiği insandır. Hemşirelik çağdaş anlamda bilgili, bilimsel, araştıran, okuyan, sorgulayan, plan yapan, karar veren ve uygulayan profesyonellerin sahip olduğu meslek olarak görülmektedir. Bu nedenle lisans mezunu hemşirelerden iyi bilgi ile donanmış olmalarının yanısıra, liderlik, planlama yapabilme, araştırmacı bakış açısı, kendini ifade edebilme, eğitim yapabilme, etkili iletişim kurabilme, problem çözebilme gibi becerilere sahip olması da beklenmektedir (Terakye ve Üstün 1997).

Atılganlık (Assertiveness), bireyin benliğini, onurunu, haklarını, görüşlerini, duygu ve düşüncelerini pasif kalmadan, saldırgan da olmadan bilinçli olarak koruması demektir. Günümüzde hemşireler, kadının yüzlerce yıldan bu yana sürüp gelen geleneksel rolüne tepki vermekte, fakat bu tepkilerini ya pasif veya saldırgan biçimde ortaya koymaktadırlar. Ne saldırgan, ne de pasif olmaksızın hakkına sahip çıkabilen hemşire sayısının fazla olmadığını, bu yüzden hemşirelerin hakkını koruyucu davranışı öğrenmeleri ve uygulamaları gerektiği vurgulanmaktadır (Özcan 1996).

Benlik saygısı (self-esteem), kişinin kendisini değerlendirmesi sonucunda ulaştığı benlik kavramının onaylanmasından doğan beğeni durumudur (Çetin ve ark. 1990). Kişinin kendini olduğundan aşağı ya da üstün görmeksizin kendinden memnun olması ve kendini değerli, olumlu, beğenilmeye ve sevilmeye değer görmesidir (Yörükoğlu 1998).

Hemşirelerin benlik saygısı düşük olan, ruhsal problemleri olan bireylere yardım edebilmeleri için kendi benlik saygılarının yüksek olması gereklidir (Terakye 1989).

Atılganlık ve benlik saygısı arasındaki ilişki kuşkusuz çok önemlidir. Atılgan bireyler haklarına sahip çıkarlar, başkalarından istekte bulunabilirler, istemedikleri şeylere hayır diyebilirler, övgüleri kabul ederler ve duygularını kolaylıkla ifade ederler. Bütün bunlar bireyin yaşamını kolaylaştırır ve benlik saygısını artırarak hayatı doyumlu yaşamasını sağlar (Özcan 1996). Nitekim Terakye ve Üstün'ün (1997) kişilerarası ilişkiler dersi alan 110 öğrenciye vermiş oldukları "atılganlık iletişim becerileri eğitimi" sonucunda öğrencilerin kendini tanımlamadaki olumsuz ifadelerinin ve kendilerine güvensizliğin azaldığı görülmüştür.

Hemşireliğin sağlık örgütü içerisinde hakettiği yeri alabilmesi ve hemşirelerin mesleklerini tam olarak yapabilmesi için benlik saygısı ve atılganlık düzeyleri yüksek hemşirelerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle öncelikle hemşirelik öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlık düzeylerinin saptanması yerinde olacaktır.

Bu çalışma, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeyi arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikteki bu çalışmanın evrenini, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'nda öğrenim gören (1., 2., 3. ve 4. sınıflar) toplam 344 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak 38 öğrenciye hastalık, okula devamsızlık, kayıt dondurma vb. nedenlerle ulaşılamadığından, uygulama 306 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından benzer çalışmalardan yararlanılarak hazırlanmış, öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile sosyal ilişkilerini belirlemeye yönelik anket formu, Stanley Coopersmith (1986) tarafından geliştirilen, Turan ve Tufan (1987) tarafından Türkçe'ye uyarlanıp geçerlik ve güvenirlik çalışması

yapılan "Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği" (BSÖ) kullanılmıştır (Turan ve Tufan 1987). Öğrencilerin atılganlık düzeylerini belirlemek için Rathus (1973) tarafından geliştirilen, Türkiye' de Voltan (1980) tarafından geçerlik – güvenirlik çalışması yapılan, "Rathus Atılganlık Envanteri" (RAE) kullanılmıştır (Voltan 1980, Öner 1997).

Araştırmanın yürütülmesinde etik kurallara uyularak gerekli izinler alındıktan sonra, veriler 1999-2000 öğretim yılında toplanmıştır. Değerlendirmede, yüzdelik, t testi, korelasyon ve varyans analizi kullanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %26. 14' ünü birinci sınıflar, %24. 18' ini ikinci sınıflar, %24. 51'ini üçüncü sınıflar, %25. 17' sini dördüncü sınıflar oluşturmaktadır. Yaşlara göre dağılıma bakıldığında ise %21. 24' ünün 17-18, %48. 05' inin 19-20, %26. 47' sinin 21-22 ve %4. 24' ünün 23-24 yaş grupları arasında olduğu görülmüştür (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo- Demografik Özelliklerine Göre Dağılım

Sınıf	**Sayı (n=306)**	**%**
1	80	26. 14
2	74	24. 18
3	75	24. 51
4	77	25. 17
Yaş		
17- 18	65	21. 24
19- 20	147	48. 05
21- 22	81	26. 47
23- 24	13	4. 24
Kardeş Sayısı		
1	2	0. 65
2	40	13. 08
3	91	29. 74
4 kardeş ve üzeri	173	56. 53
Ebeveynlerde üveylik olup olmaması		
Var	10	3. 27
Yok	296	96. 73
Annenin Eğitimi	**Sayı (n=302)**	
Okuryazar değil	53	17. 55
Okuryazar	32	10. 60
İlkokul	163	53. 97
Ortadereceli okul	47	15. 56
Yüksekokul	7	2. 32
Annenin Çalışma Durumu		
Çalışmıyor	284	94. 04
Memur	5	1. 66
İşçi	3	0. 99
Emekli	10	3. 31
Babanın Eğitimi	**Sayı (n=287)**	
Okuryazar değil	4	1. 39
Okur- yazar	13	4. 53
İlkokul	114	39. 72
Ortadereceli okul	94	32. 75
Yüksekokul	62	21. 61
Babanın Mesleği		
Memur	74	25. 78
İşçi	40	13. 94
Emekli	99	34. 49
Serbest	74	25. 79
TOPLAM		**100.0**

Öğrencilerin %0. 65'inin 1, %13.08'inin 2, %29.74'ünün 3 kardeşe sahip oldukları tespit edilmiştir. 4 ve daha fazla kardeşe sahip olanların oranı ise %56.53'dür. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun ebeveynlerinin öz (%96. 73) olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Anne eğitim düzeyine bakıldığında %53.97 ile ilkokul mezunu annelerin çoğunlukta olduğu, bunu %17.55 ile okur yazar olmayan annelerin takip ettiği saptanmıştır. Yüksekokul mezunu annelerin oranı ise %2.32'dir. Öğrencilerin babalarının %39. 72' sinin ilkokul, %32.75'inin orta dereceli okul ve %21.61'inin ise yüksekokul mezunu olduğu görülmüştür (Tablo 1).

Öğrencilerin annelerinin çalışma durumları incelendiğinde, %94. 04 gibi büyük bir çoğunluğunun çalışmadığı, %0. 99 ' unun da işçi olarak çalıştığı tespit edilmiştir. Babalarının ise %34.49'unun emekli, %25.79' unun serbest, %25.78'inin memur olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin Benlik Saygısı Ölçeği ve Rathus Atılganlık Envanterinden Aldıkları Ortalama Puanlar

ÖLÇEKLER N=306	Alt ve Üst Değerler	İşaretlenen Alt ve Üst Değerler	X ±SS
Benlik Saygısı (BSÖ)	0 - 100	12 - 100	65. 65±16. 95
Atılganlık Düzeyi (RAE)	-90 - + 90	-45 - +83	20. 90±25. 00

Tablo 2' de öğrencilerin benlik saygısı puan ortalamasının 65. 65±16. 95 olduğu görülmüştür. Benlik saygısının kesin bir sınırı yoktur. Bu yüzden benlik saygısının ortalamadan düşük ve yüksek olmasına göre değerlendirme yapılır. Alınan puanın ortalamanın altında olması benlik saygısının düşüklüğüne, ortalamanın üzerinde olması benlik saygısının yüksekliğine işaret eder (Turan ve Tufan 1987). Sever ve arkadaşlarının (1993) Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinde yaptığı çalışmada 66. 85± 15. 31, Yıldız ve Erdim' in (1997) yaptığı çalışmada, hemşirelik yüksekokulu birinci sınıf öğrencilerinin BSÖ puan ortalamasını 68.69±17.07 olarak bulmuşlardır. Bulgularımız bu çalışmalarla paralellik göstermektedir.

Rathus Atılganlık Envanteri'nden alınan ortalama puan ise 20.9±25.0'dır (Tablo 2). Voltan (1981) üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmada RAE puan ortalamasını 24. 95±28. 78 olarak, Kutlu ve ark. (1997) hemşire öğrencilerin RAE puan ortalamasını 26.34±16.21 olarak bulmuşlardır. Atılganlık puan ortalamasındaki bu düşüklüğün öğrencilerin eğitim gördükleri bölgelerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Aile Tiplerine Göre Benlik Saygısı ve Rathus Atılganlık Düzeyleri

	BSÖ Puanı		RAE Puanı	
Aile Tipi	X±SS	Anlamlılık Derecesi	X±SS	Anlamlılık Derecesi
Çekirdek n=265	66. 43±16. 80	F=3. 92 P<0. 05	21. 79±25. 18	F=3. 87 p<0. 05
Geniş n=35	62. 63±17. 16		19. 23±22. 12	
Parçalanmış n=6	48. 67±13. 25		-6. 33± 21. 81	

Öğrencilerin aile tiplerine göre, benlik saygısı puan ortalamalarının çekirdek ailede en yüksek (66. 43±16. 80) iken, parçalanmış ailede en düşük (48. 67±13. 25) olduğu görülmüş, öğrencilerin aile tiplerinin BSÖ puanları arasında anlamlı bir fark yarattığı saptanmıştır (p<0. 05) (Tablo 3). Çetin ve ark. çalışmalarında (1990) anne-babası ayrı yaşayan veya boşanmış olan gençlerin benlik saygısını düşük bulmuşlardır. Bu çalışma bulgularımızla paralellik göstermektedir.

Aile tipleri ile öğrencilerin atılganlık puan ortalamalarının çekirdek aileye sahip olanlarda en yüksek (21.79±25.18) iken, parçalanmış aileye sahip olanlarda en düşük (6. 33±21. 81) olduğu görülmüş, aralarındaki farkın istatistiksel yönden anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p<0. 05) (Tablo 3). Pektekin ve ark. (1993) hemşireler üzerinde yaptıkları çalışmada, aile tipinin atılganlık düzeyini etkilemediğini bulmuşlardır. Bunun da Pektekin ve arkadaşlarının çalışmalarında (1993) örneklem grubunu hemşireler oluştururken, bizim çalışmamızda hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinden oluşmasından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Tablo 4' de öğrencilerin ebeveynlerinde üveylik olup olmamasına göre BSÖ puanları incelendiğinde, üveylik olmayanların en yüksek puanı aldıkları (66. 04±16. 84) görülmüş, ebeveynlerinde üveylik olmasının benlik saygısını etkilediği bulunmuştur (p<0.05). Ulupınar'ın çalışmasında (1991) üvey anne veya babası olan hemşirelerin benlik saygıları düşük bulunmuştur. Türköz ve arkadaşlarının çalışması da (1989) bulgularımızı destekler niteliktedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Ebeveynlerinde Üveylik Olup Olmamasına Göre Benlik Saygısı ve Rathus Atılganlık Düzeyleri

	BSÖ Puanı		RAE Puanı	
Ebeveynlerde üveylik	**X±SS**	**Anlamlılık Derecesi**	**X±SS**	**Anlamlılık Derecesi**
Var n=10	54. 00±16. 7	t=2. 22 p<0. 05	9. 40±33. 48	t=1. 49 p>0. 05
Yok n=296	66. 04±16. 84		21. 34±24. 68	

RAE puan ortalamaları, ebeveynlerinde üveylik olanlarda (9. 40±33. 48) olmayanlarda (21. 34±24. 68) olarak bulunmuş, gruplar arasındaki farkın anlamsız olduğu görülmüştür (p>0. 05) (Tablo 4). Ebeveynlerinde üveylik olan öğrencilerin RAE puan ortalamalarına baktığımızda standart sapmasının (33. 48) gibi yüksek bir değer olduğu görülmüştür. Bu da bize ebeveynlerinde üveylik olan öğrencilerin atılganlık puanları arasında çok büyük farklar olduğunu düşündürmektedir. Aynı zamanda, ebeveynlerde üveyliğin BSÖ puan ortalamalarını etkileyip RAE puan ortalamalarını neden etkilemediğini açıklayabilir. Kutlu ve ark. (1997) öğrenim yıllarına göre öğrencilerin öz veya üvey anne babaya sahip olmanın atılganlık puan ortalamalarını etkilemediğini belirlemişlerdir. Bulgularımız bu çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Tablo 5' de öğrencilerin yaşamının en büyük bölümünün geçtiği yere göre BSÖ puan ortalamaları incelendiğinde yaşamının en büyük bölümünü büyük şehirde geçirenlerin en yüksek puanı (71. 59±14. 93), köy veya kasabada geçirmiş olanların en düşük puanı (60. 56±18. 01) aldıkları görülmüş ve aralarındaki fark anlamlı bulunmuştur (p<0. 01). Çetin ve arkadaşları çalışmalarında (1990) kırsal kesimden gelen öğrencilerin benlik saygılarını düşük bulmuştur. Bu sonuçlar bulgularımızla benzerlik göstermektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Yaşamının En Büyük Bölümünün Geçtiği Yere Göre Benlik Saygısı ve Rathus Atılganlık Düzeyleri

	BSÖ Puanı		RAE Puanı	
YER	**X±SS**	**Anlamlılık Derecesi**	**X±SS**	**Anlamlılık Derecesi**
Köy veya kasaba n=57	60. 56±18. 01	F=5.75 p<0. 01	12. 67±23. 57	F=5. 14 p<0. 01
Şehir n=200	65. 64±16. 71		21. 64±25. 56	
Büyükşehir n=49	71. 59±14. 93		27. 76±22. 27	

RAE puanları ile öğrencilerin yaşamının en büyük bölümünün geçtiği yer arasındaki ilişkiye bakıldığında yine büyükşehirde yaşayanların en yüksek puanı (27.76±22.27) aldıkları görülmüştür. Atılganlık düzeyinin öğrencilerin yaşamının en büyük bölümünün geçtiği yer bakımından anlamlı bir fark yarattığı bulunmuştur (p<0. 01) (Tablo 5). Yörükoğlu (1998) köy kesiminde aile ile gençler arasındaki anlaşmazlık konularının daha çok eş seçimi ve çalışmak için köyden kente gitme ile ilgili olduğunu belirtmiştir. Kırsal bir kesimde gençten beklenen roller şehirde ya da büyükşehirde olduğundan daha pasif ve bağımlı niteliktedir. Genç kırsal kesimde toplumun beklentileri doğrultusunda daha çekingen bir tutum sergileyebilir.

Tablo 6. Öğrenci Ailelerinin Aylık Gelirleri ile Benlik Saygısı ve Rathus Atılganlık Düzeyleri Arasındaki İlişki

	ÖĞRENCİ AİLELERİNİN AYLIK GELİRLERİ	
ÖLÇEKLER	**r**	**p**
Benlik Saygısı Ölçeği	0. 066	p>0. 05
Rathus Atılganlık Envanteri	0. 178	p<0. 01

Tablo 6'da öğrenci ailelerinin aylık gelirleri ile BSÖ puanları arasında yapılan korelasyon analizinde, aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur (p>0. 05). Benzer çalışmalarda (Sever ve ark. 1993, Tufan 1998, Ulupınar 1991) aile geliri ile benlik saygısı arasında bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bu sonuçlar bizim bulgularımızla paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin atılganlık puanları ile ailelerin aylık gelirleri arasında pozitif yönde ancak zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür (r=0. 178, p<0. 01) (Tablo 6). Aile geliri yükseldikçe öğrencinin sosyal anlamda yerine getirebilecekleri faaliyetler de artmakta dolayısıyla bu da atılganlık düzeyini etkilemektedir. Gelir düzeyi yüksek aileye sahip gençlerin anne ve babaları ile ilgili yakınmaları: erkeklerle arkadaşlık, erkek arkadaşlarını eve getirememek, arkadaşlarının onaylanmaması, geceleri dışarı çıkamamak, ders çalışmalarına karışılması, düşüncelerinin önemsenmemesi gibi konularda toplanmıştır (Yörükoğlu 1998). Aile geliri yüksek gençlerin hayattan beklentileri onların ne derece atılgan olduklarının bir ifadesi olabilir.

Tablo 7. Öğrencilerin Aylık Gelirleri ile Benlik Saygısı ve Rathus Atılganlık Düzeyleri Arasındaki İlişki

	ÖĞRENCİLERİN AYLIK GELİRLERİ	
ÖLÇEKLER	**r**	**p**
Benlik Saygısı Ölçeği	0. 082	p>0. 05
Rathus Atılganlık Envanteri	0. 143	p<0. 01

Öğrencilerin aylık gelirleri ile BSÖ puanları arasında yapılan korelasyon analizi incelendiğinde (Tablo 7), öğrencilerin aylık gelirleri ile BSÖ arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür (p>0. 05). Kutlu ve arkadaşlarının (1997) hemşire öğrenciler üzerinde; Pektekin ve arkadaşlarının (1993), hemşireler üzerinde yaptıkları çalışmalarda benzer bulgulara rastlanmaktadır.

Tablo 7' de, öğrencilerin aylık gelirleri ile atılganlık puanları arasında pozitif doğrultuda ancak zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır (r=0. 143, p<0. 01). Kutlu ve ark. çalışmalarında (1997) maddi gelirin atılganlık düzeyini etkilemediğini görmüşlerdir. Bulgulardaki bu farklılığın aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destekten kaynaklandığı düşünülmektedir. Başka bir deyişle öğrencinin ailesinden ve arkadaşlarından gördüğü sosyal destek arttıkça öğrencinin anksiyetesi azalmakta ve atılganlık düzeyi olumlu yönde etkilenmektedir. Bu görüşümüzü Okanlı'nın "hemşirelik öğrencilerin aile ve arkadaşlarından algıla-dıkları sosyal destek ve anksiyete düzeyi arasındaki ilişkiyi" belirleyen çalışması (1999) desteklemektedir.

Tablo 8. Benlik Saygısı Ölçeği ile Rathus Atılganlık Envanteri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Bulgular

	BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ	
ÖLÇEK	**R**	**p**
Rathus Atılganlık Envanteri	0. 632	p< 0. 001

Tablo 8'de, Benlik Saygısı Ölçeği ile Rathus Atılganlık Envanteri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (r=0. 632, p<0. 001). Benlik saygısı puan ortalamaları yükseldikçe atılganlık puan ortalamaları da doğru orantılı olarak artmaktadır.

Pektekin ve arkadaşları sağlık personeli üzerinde yaptıkları çalışmada (1993), benlik değeri ile RAE arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Kutlu ve arkadaşları hemşirelik öğrencilerinde (1997), benlik saygısı ile atılganlık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermişlerdir.

Benlik saygısının yaşla ilişkisi incelendiğinde, öğrencilerin yaşları ile benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır (p>0. 05). Karaaslan (1993), Yıldız ve Erdim'in (1997) hemşirelik öğrencilerinde; Ulupınar'ın (1991) hemşireler üzerinde yapmış oldukları çalışmalarda da benzer bulgulara rastlanmıştır.

Öğrencilerin yaşları ile RAE puanları arasında yapılan korelasyon analizinde, aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur (p>0. 05). Üstün (1995) hemşireler üzerinde yaptığı çalışmada yaşın atılganlık puanlarını etkilemediğini bulmuştur. Yinc İnceoğlu ve Aytar' ın (1987)

lise ve üniversite öğrencilerinde yaptıkları araştırmanın sonuçları bu çalışmanın bulgularını desteklemektedir.

Öğrencilerin kardeş sayısının BSÖ puanlarını etkilemediği bulunmuştur (p>0. 05). Ulupınar (1991) yaptığı çalışmada tek kardeş olan hemşirelerin düşük benlik saygısına sahip olduklarını görmüş ve kardeş sayısı ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirlemiştir. Tufan (1988), Oğuzhanoğlu ve Kültür (1988) ergenler üzerinde yaptıkları çalışmada, kardeş sayısının benlik saygısı puanları üzerine etkili olmadığını belirtmişlerdir. Bulgularımız bu çalışmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin kardeş sayılarına göre RAE puan ortalamaları arasındaki fark anlamsız bulunmuştur (p>0.05). Aynı aile çevresinde büyüyen çocuklar tek ve çok kardeşli olmalarından etkilenmelerinin yanısıra, doğum sıraları bakımından da ana babalarının ve yakın çevrenin farklı tutumlarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar (Kayır 1985). Bu çalışmada doğum sırası ve ebeveyn tutumları gibi değişkenleri ele almadığımız için anlamlı bir sonuç almadığımız düşünülebilir.

Babaların eğitim düzeylerinin benlik saygısını etkilemediği saptanmıştır (p>0.05). Benzer çalışmalardan elde edilen sonuçlar bulgularımızı desteklemektedir (Sever ve ark. 1993, Tufan 1988, Oğuzhanoğlu ve Kültür 1988, Türköz 1989).

Babaların eğitim seviyelerinin öğrencilerin atılganlık düzeylerini etkilemediği görülmüştür (p>0.05). Gencin babası ile ilişkilerinin olumlu olması gençte mücadelecilik, rahatlık ve iyimserlik gibi özelliklerin olumlu yönde artmasını sağlamakta, babanın şımartması çekingenliği düşürücü, rahatlığı arttırıcı yönde etkili olmaktadır (Karadayı 1994). Böyle bir bulgu elde etmemiz bize baba eğitiminin baba ile genç arasındaki ilişkiyi istendik düzeyde etkilememiş olabileceğini düşündürmektedir.

Baba mesleğinin öğrencilerin BSÖ puanlarını anlamlı bir şekilde etkilemediği görülmüştür (p>0.05). Sever ve arkadaşlarının (1999) çalışmalarında elde ettiği bulgular bu çalışmanın bulgusuyla benzer niteliktedir.

Baba mesleğinin RAE puanlarını da etkilemediği görülmüştür (p>0. 05). Karadayı (1994) gencin babası ile ilişkilerinin olumlu olmasının gençte mücadelecilik, rahatlık ve iyimserlik gibi özelliklerini arttırdığını, babanın şımartmasının çekingenliği düşürücü, rahatlığı arttırıcı yönde etkili olduğunu belirtmiştir. Baba mesleğinin, genç ile babası arasındaki ilişkiyi yeterince etkilemediği düşünülmektedir.

Anne eğitiminin öğrencilerin benlik saygısını etkilemediği saptanmıştır (p>0.05). Sever ve arkadaşları (1993), Tufan (1988) ile Türköz ve arkadaşlarının (1989) çalışmaları bulgularımızı desteklemektedir. Öğrencilerin anne eğitimlerinin atılganlık puan ortalamaları arasında da anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür (p>0.05). Bulgumuzla ilgili literatüre rastlanmamış olup daha çok değişken içeren çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Benlik saygısının annelerinin mesleklerinden etkilenmediği bulunmuştur (p>0. 05). Sever ve arkadaşlarının (1993) çalışması bulgularımızla paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin annelerinin mesleğinin atılganlık puan ortalamalarını istatistiksel olarak etkilemediği görülmüştür (p>0. 05). Karadayı (1994) gencin mücadelecilik ve rahatlık özelliklerinin annesi ile ilişkilerinin olumlu olmasından ziyade babasıyla ilişkilerinin olumlu olmasından kaynaklandığını belirtmiştir. Kadınların genellikle kendilerini erkeklere göre ikinci planda gördükleri ve hoşlanmadıkları işleri sürdüren kadınların, sağlıksız düzeyde bağımlı olmaya ve mutsuz durumdan kurtulmalarına yetmeyecek düşük benlik imajlarını korumaya eğilimli oldukları (Cimete 1993) göz önüne alındığında anne mesleğinin gencin atılganlık düzeyini etkilemediği söylenebilir.

Derslerde daha fazla söz aldığını belirten öğrencilerin BSÖ ve RAE puanlarının, söz almadığını belirtenlere göre

daha yüksek olduğu saptanmış ve gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0.01$), karşı cinsle arkadaşlık kurmada güçlük çekmediğini belirten öğrencilerin BSÖ ve RAE puan ortalamaları, güçlük çektiğini belirtenlere göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0.01$). Duygularını ifade etmekte güçlük çekmediğini belirten öğrencilerin BSÖ ve RAE puanları daha yüksek bulunmuş ve gruplar arasındaki farkın oldukça anlamlı olduğu görülmüştür ($p<0.01$). Ailesinde kronik hastalık olan, kendisinde kronik hastalık olan ve kendi cinsi ile arkadaşlık kurmakta güçlük çektiğini belirten öğrencilerin BSÖ puanları sağlık sorunu olmayanlara ve kendi cinsi ile arkadaşlık kurmada güçlük çekmediğini belirtenlere göre daha düşük bulunup ve aralarında anlamlı farklar bulunmasına karşın, bu değişkenlerin RAE puan ortalamalarını etkilemediği görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerin BSÖ puan ortalamalarının 65. 65±16. 95 olduğu ve benlik saygısının aile tipi, ebeveynlerde üveylik, ailede kronik sağlık sorunu ve kendisinde kronik sağlık sorunu olması; öğrencilerin karşı cinsle ve kendi cinsleri ile arkadaşlık kurma durumları, duygularını ifade etmekte güçlük çekmeleri gibi değişkenlerden etkilendiği belirlenmiştir.

İstatistiksel değerlendirme sonucu öğrencilerin genel olarak atılganlık puan ortalamalarının 20.90±25.00 olduğu ve benzer çalışmalara göre nispeten daha düşük olduğu görülmüştür. Yaşamının en büyük bölümünün geçtiği yer, derslerde söz alma, karşı cinsle arkadaşlık kurmada güçlük çekme, duygularını ifade etmede güçlük çekme ve aile tipinin atılganlık düzeyini etkilediği saptanmıştır. Öğrencilerin ve ailelerinin aylık gelirleri ile atılganlık düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Benlik saygısı ile atılganlık arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu, benlik saygısı arttıkça atılganlığın da arttığı görülmüştür.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda Hemşire öğrencilerin eğitiminde atılganlık eğitimi konularına yer verilmesi, ekonomik durumun atılganlık düzeyine etkisi dikkate alınarak öğrencilerin ekonomik kazancını yükseltmek amacıyla burslarla destek sağlanması, üniversite fonlarının artırılması, farklı değişkenler (ebeveyn tutumu, cinsiyet vb) ele alınarak öğrenci hemşirelerin benlik saygısı ve atılganlık düzeyini diğer fakültelerle (tıp, eğitim vb) karşılaştırmalı olarak ele alan bir çalışma yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

Cimete G. (1993). Benlik İmajı Gelişimi ve Kadın. Türk Hemşireler Dergisi 43 (3): 8-12.

Çetin M. ve ark. (1990). Liseli adolesanların benlik saygıları ve ruhsal durumlarını etkileyen faktörlerin araştırılması. 26. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri ABD. İzmir.

İnceoğlu D. Aytar G. (1987). Bir Grup Ergende Atılgan Davranış Düzeyi Araştırması. Psikoloji Dergisi 6: (21): 23-24

Karaaslan A. (1993). Öğrenci Hemşirelerin Benlik-Saygısı Düzeyleri ve Bunu Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 9: 21 -30.

Karadayı F. (1994). Üniversite Gençlerinin Algılanan Anababa Tutumları, Anababayla İlişkileri ve Bunların Bazı Kişilik Özellikleri ile Bağlantısı. Türk Psikoloji Dergisi 9 (32): 15-25.

Kayır A. (1985). Tek ve Kardeşli Ergenlerde Şahsiyet Yapısı. 21. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, Adana-Mersin.

Kutlu Y. ve ark. (1997). İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin 4 yıllık eğitim süresi içindeki atılganlık düzeyi ve benlik saygılarının araştırılması. 4. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu. Kıbrıs.

Oğuzhanoğlu NK. Kültür S. (1988). Lise Öğrenimini Sürdüren 15-18 Yaşları Arasındaki

Ergenlerde Benlik Saygısı ve Bunu Etkileyen Etmenler. 24. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi. Ankara.

Okanlı A. (1999). Hemşirelik öğrencilerinin aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek ile anksiyete düzeyi arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniv. Sağlık Bil. Enstitüsü. Erzurum.

Öner N. (1997). Türkiye' de Kullanılan Psikolojik Testler. 3. Baskı. Boğaziçi Üniv. Yayınları. İstanbul.

Pektekin Ç. ve ark. (1993). Özel bir hastanede çalışan sağlık personelinin benlik değeri ve assertiv davranış yönünden araştırılması. Türk Hemşireler Dergisi 43 (1): 21-25.

Sever AD. ve ark. (1993). İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinin benlik saygıları ve ruhsal durumlarının araştırılması. Hemşirelik Bülteni 7 (28): 95-101.

Terakye G. Üstün B. Kişilerarası İlişkiler Dersine "Atılganlık İletişim Becerileri Eğitimi" nin Bütünleştirilmesi Modeli . V. Ulusal Hemşirelik Kongresi. İzmir, 1997: 280-294.

Terakye G. (1989). Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin benlik saygısı ve ruhsal durum etkileşiminin değerlendirilmesi. 25. Ulusal Psikiyatri Kongresi Bildirileri. Mersin.

Tokcan E. (1990). Öğrenci-Öğretmen-Yönetici Yönünden Eğitimin Genel Hedefleri: Türk Hemşireler Dergisi 39: 9-11.

Tufan B. (1998). Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Öğrencilerinin benlik saygısı üzerine bir inceleme. 24. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi. Ankara.

Turan N. Tufan B. (1987). Coopersmith Benlik Saygısı Envanterinin (SEI) Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. 23. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi. İstanbul.

Türköz N. ve ark. (1989). Anadolu Üniversitesi Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerinin benlik saygılarına ilişkin bir çalışma. 25. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi. Mersin.

Üstün B. (1995). Hemşirelerin Atılganlık ve Tükenmişlik Düzeyleri. Yayımlanmamış Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Voltan N. (1981). Rathus Atılganlık Envanterinin Hacettepe Üniversitesi öğrencilerine uygulanması ve elde edilen bulgular. Hacettepe Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi 4: 72-75.

Voltan N. Rathus Atılganlık Envanteri Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Psikoloji Dergisi, 1980; 10: 23–25.

Yıldız S. Erdim L. (1997). Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin ilk-orta öğrenim deneyimlerinin sınav kaygıları ve benlik saygıları ile ilişkisi. 4. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu. Kıbrıs.

Ulupınar S. (1991) Çeşitli kurumlarda çalışan hemşirelerin benlik saygısı ve ruhsal durumlarını etkileyen faktörlerin araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İst. Üniv. Sağlık Bil. Enstitüsü. İstanbul.

Yörükoğlu A. (1998). Gençlik Çağı. 10. Baskı,: Özgür Yayıncılık, İstanbul.